

Apoštolský list Tertio millennio adveniente pápeža Jána Pavla II. (Spolok sv. Vojtecha 1995) a i.

Úplný obraz jubilujúceho Antona Košťála dotvára jeho osobnostný profil so zriedkavou črtou človeka „di cristallina onestà umana“, vlastnosťou vzácnosti šafranu s duchovne povznášajúcim účinkom na všetkých, čo majú privilegium hrdiť sa priateľstvom bývalého kolegu alebo tešiť sa priazni charismatického učiteľa, štedro sa deliaceho o bohaté skúsenosti lexikológa a lexikografa, za čo mu týmto spôsobom vyjadrujeme vďaku.

Vzácnemu jubilantovi do budúcnosti prajeme – v pohode rodinného kruhu – naďalej veľa tvorivej invencie, aby jeho diela neprestávali byť často citovanou pomôckou v rukách študujúcej mládeže a všetkých, čo s nimi pracujú profesionálne alebo len pre vlastné potešenie.

Augurissimi per altri grintosi progetti, professore!

Zlata Sehnalová – Roman Sehnal

Rozvoj jazykových technológií na Slovensku a vo svete (10 rokov Slovenského národného korpusu)

V dňoch 7. – 8. júna 2012 sa v priestoroch hotela Park Inn Danube v Bratislave uskutočnila medzinárodná konferencia *Rozvoj jazykových technológií a zdrojov na Slovensku a vo svete (10 rokov Slovenského národného korpusu)* spojená s národným prezentačným dňom projektu CESAR META-NET. Jeho členskou krajinou je prostredníctvom Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV (ďalej JÚEŠ SAV) aj Slovensko spolu s Maďarskom, Chorvátskom, Poľskom, Srbskom a Bulharskom. Cieľom medzinárodného projektu CESAR v spolupráci s projektom META-NET je vytvoriť širokú škálu jazykových zdrojov a nástrojov, ktoré budú prístupné na internete, aby tak vznikla mnohojazyčná výskumná infraštruktúra. Tá má slúžiť na zmapovanie a prepojenie jednojazyčných jazykových zdrojov, ako sú písané a hovorené korpusy, slovníky, analyzátory či špecifické korpusové nástroje na tvorbu jazykových elektronických databáz, a na prácu s nimi. Viac informá-

cií o projekte CESAR, jeho členoch a výsledkoch možno nájsť na webovej stránke <http://www.cesar-project.net/>.

Medzinárodnému podujatiu *Rozvoj jazykových technológií na Slovensku a vo svete*, ktoré sa konalo pod záštitou predsedu SAV J. Pastorka, predchádzala tlačová konferencia. Na nej vystúpil podpredseda SAV pre III. oddelenie L. Falťan, generálna riaditeľka sekcie vedy a výskumu Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej MŠVVŠ SR) M. Cimbáková, riaditeľ JÚLŠ SAV P. Žigo, vedúca Slovenského národného korpusu (ďalej SNK) M. Šimková a hlavný koordinátor projektu CESAR T. Váradi.

Konferenciu slávnostne otvorili podpredseda SAV L. Falťan, generálna riaditeľka sekcie vedy a výskumu MŠVVŠ SR M. Cimbáková a riaditeľ JÚLŠ SAV P. Žigo. Vo svojich príhovoroch rečníci vyzdvihli najmä prácu SNK a dôležitosť korpusov a databáz pre malálo rozšírené jazyky v spektre európskych krajín. Po otvorení nasledovali dve plenárne prednášky týkajúce sa projektov META-NET (G. Rhem) a CESAR (T. Váradi). O okolnostiach vzniku, cieľoch, výsledkoch desaťročnej existencie SNK informovali M. Šimková a R. Garabík. M. Šimková zhrnula najvýznamnejšie méty, ktoré za 10 rokov oddelenie SNK dosiahlo, spomenula nezanedbateľný prínos SNK pri rozvoji novej vednej disciplíny – korpusovej lingvistiky – na Slovensku a nezabudla ani na veľké mená, ako napr. J. Horecký či J. Mistrík, ktorí pred viacerými desaťročiami pripravovali pôdu na poli slovenskej počítačovej lingvistiky. Založenie a fungovanie pracoviska SNK by však nebolo možné bez zákonnej a finančnej podpory Ministerstva kultúry SR, Ministerstva školstva SR a SAV. R. Garabík predstavil medzinárodné projekty, na ktorých SNK za 10 rokov svojej existencie participovalo, resp. participuje. Pristavil sa pri jednotlivých korpusoch, ktoré môžu používatelia v súčasnosti bezplatne využívať, a počítačových nástrojoch, ktoré sa v oddelení vyvíjajú a používajú.

Súčasťou národného prezentačného dňa CESAR na Slovensku bola aj posterová sekcia niektorých spoločností zameriavajúcich sa na jazykové technológie a počítačové spracovanie slovenského jazyka. Vybrané spoločnosti dostali priestor na krátku prezentáciu svojej práce v bloku *Jazykové a informačné technológie v komerčnej sfére*. V. Kadlec z Brna predstavil spoločnosť Seznam.cz a jej zameranie na vyhľadávania na internete. Spoločnosť Newton Technologies, a. s., zastúpená riaditeľom P. Herianom

z Prahy, zaujala najmä ukážkou automatického rozpoznávania a zápisu diktovaného textu v slovenčine. P. Baláž z Edukácie@Internetu porozprával o zameraní sa na onlinové vyučovanie slovenčiny ako cudzieho jazyka, ale aj na vyučovanie iných jazykov touto formou. Účastníčkami sekcie boli aj pracovníčky Inštitútu jazykov a vzdelávania v Bratislave, ktorý zastupovala A. Rigáňová. M. Medveď z Fakulty informatiky Masarykovej univerzity v Brne predstavil výskumný projekt adaptácie českých počítačových nástrojov na syntaktickú anotáciu korpusových textov na slovenské texty.

V panelovej diskusii *Slovenský jazyk v digitálnom veku* sa otvorila najmä otázka spolupráce a komunikácie pracovísk akademickej a komerčnej sféry podieľajúcich sa na výskume a vývoji jazykových technológií. Spolupráca týchto dvoch zložiek je v súčasnosti limitovaná, keďže akademická oblasť môže používať získané textové dáta len na výskum a komerčná sféra ich nemôže využívať, lebo jej produkty sú určené na predaj. Diskutovalo sa aj o otázke autorských práv a o potrebe zmien v súvisiacej legislatíve. Zástupcovia oboch strán – akademickej aj komerčnej – vyslovili nádej, že raz budú obe zložky prepojené, aby mohli spoločne participovať na hľadaní optimálnych riešení vo výskume a aplikácii aj v oblasti počítačového spracovania slovenského jazyka.

Rokovanie pokračovalo predstavením národných a viacjazyčných korpusov (M. Tadić, F. Čermák, T. Pintér), viacjazyčných zdrojov (L. Dimitrova), špecifických počítačových nástrojov (K. Pala – P. Rychlý, L. Iomdin, V. Stoykova), ale aj aplikáciami na spracovanie reči (P. Rusko, L. Hluchý).

D. Katuščák zo Slovenskej národnej knižnice v Martine zaujal predstavením národného projektu *Digitálna knižnica a digitálny archív*. Cieľom projektu, ktorý bol schválený v roku 2012 a bude sa realizovať na pracoviskách v Martine a vo Vrútkach, je vznik konzervačných kapacít, ktoré súvisia s digitalizáciou, ale aj informačná a komunikačná technológia a sama digitalizácia. Pracoviská Slovenskej národnej knižnice sa stanú centrami záchrany ohrozeného písomného dedičstva, ktoré predstavuje najmä kyslý papier, na ktorom sa nachádza väčšina nášho písomného dedičstva z 19. a 20. storočia. Bez spomínaného projektu digitalizácie a archivácie hrozí degradácia a obrovská duchovná strata nášho písomného dedičstva. V procese digitalizácie sa obsah dokumentov prenesie z papierovej formy do počítačovej. Zdigitalizované budú všetky slovacikálne knihy, noviny, vedecké a od-

borné časopisy, zborníky a iné dôležité písomné dedičstvo Slovenska. Na internete bude dostupných tridsať percent digitálnych dokumentov vrátane archívnych pomôcok a iných zbierok, ostatné digitálne dokumenty budú prístupné v národnej knižnici, ale aj v digitálnej bádateľni archívu v Bratislave. Zdigitalizované diela sa stanú dostupnými pre všetkých záujemcov na území Slovenska a v zahraničí v rámci chránených sietí v súlade s právnymi predpismi.

V čase počítačových technológií a ľahkého prístupu k dátam na internete bol veľmi aktuálny príspevok J. Kravjara z Centra vedecko-technických informácií SR v Bratislave o *Národnom korpuse bakalárskych, diplomových, dizertačných, rigorózných a habilitačných prác slovenských vysokých škôl a boji proti plagiátorstvu*. Autor zhrnul niekoľko základných legislatívnych medzníkov, ktoré predchádzali vzniku národného registra postupových prác, ktorý našiel oporu v zákone až v roku 2008. Od roku 2010 sú všetky slovenské vysoké školy povinné používať centrálny register a posilať doň všetky postupové práce študentov. V registri sa vyhodnocuje miera originality jednotlivých prác a súčasne aj zhody s inými prácami, ktoré sú súčasťou spomínaného národného korpusu. Register následne informuje príslušnú vysokú školu o výsledkoch. Práce sa stávajú súčasťou národného korpusu na 70 rokov. Každý rok sa národný korpus prác obohatí približne o 80 000 nových záverečných prác a poskytnutie služieb registra vysokým školám je bezplatné. Podľa slov J. Kravjara je systém kontroly originality jedinečný v rámci Európy, podľa dostupných informácií aj v širšom svetovom kontexte. Súčasťou všetkých vystúpení bola diskusia, tento príspevok zaujal najmä vysokoškolských pedagógov. Tí sa zaujímali o možnosti, ako rozšíriť národný register o ďalšie – nekvalifikačné práce, s ktorými by bolo možné záverečné práce porovnávať. J. Kravjar prisľúbil otvorenosť Centra vedecko-technických informácií SR zahrnúť do národného korpusu všetky texty (monografie, štúdie, články), ktoré môže ktokoľvek bezplatne poskytnúť, aby vyhodnocovanie originality záverečných prác mohlo byť ešte lepšie.

Počas dvoch dní na medzinárodnej konferencii – jedinej svojho druhu na Slovensku – vystúpilo spolu 17 odborníkov zo Slovenska, Česka, Maďarska, Chorvátska, Bulharska, Nemecka a Ruska. O význame konferencie svedčí aj rovná stovka účastníkov z akademickej obce, komerčnej sféry a ministerstiev. Ukázalo sa, že budovanie jazykových zdrojov a vývoj

jazykových technológií na Slovensku jednak prináša potrebný materiál na výskum slovenčiny, jednak má svoje miesto aj v medzinárodných projektoch a infraštruktúrach. Kompletné texty príspevkov budú zverejnené v Jazykovedných štúdiách XXXI.

Katarína Gajdošová

Vyšlo aktuálne Slovenské veterinárske anatomické názvoslovie

[DANKO, Ján – ŠIMON, František – ARTIMOVIÁ, Jozefa: *Nomina anatomica veterinaria – Slovenské veterinárske anatomické názvoslovie*. Košice: Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie 2011.]

Trojica autorov prof. MVDr. Ján Danko, PhD., doc. PhDr. František Šimon, CSc., a Mgr. Jozefa Artimová, PhD., vypracovala pre slovenskú odbornú verejnosť dielo reagujúce na potrebu uceleného systému slovenských veterinárskych anatomických názvov. *Nomina anatomica veterinaria – Slovenské veterinárske anatomické názvoslovie* spracoval autorský kolektív tvorený nielen špičkovým odborníkom z oblasti veterinárskej anatómie, ale aj dvomi renomovanými filológmi špecializujúcimi sa na odbornú terminológiu v latinskom a slovenskom jazyku. Táto práca zohľadňuje jedno zo základných a najdôležitejších kritérií pri tvorbe terminológie, kritérium systémovosti. Zároveň však prihliada aj na doterajší vývin slovenskej anatomickej veterinárskej terminológie.

Osnovu diela tvorí *Nomina Anatomica Veterinaria* (5. revízia z roku 2005), ktoré vzniklo pod vedením Medzinárodnej komisie pre veterinársku makroskopickú anatomickú nomenklatúru (ICVGAN – International Committee on Veterinary Gross Anatomical Nomenclature). Toto vydanie odzrkadľuje súčasný stav dlhoročných snáh o zjednotenie medzinárodného anatomického latinského veterinárskeho názvoslovia, ktoré prebiehali od prvého vydania *Nomina Anatomica Veterinaria* v roku 1968. Dokument tak predstavuje svetovo uznávanú a akceptovanú terminologickú normu v danej